

19. sz. melléklet

Példák hospitáláshoz kapcsolódó reflexióra**1. példa:**

Az órát nem szakmai szempontból figyeltem (más szakos vagyok). Arra voltam kíváncsi, hogy tanítványaim, akiknek osztályfőnöke/tanára vagyok, hogy viselkednek X. Y. kolléga óráján, mennyire sikerül a diákokat motiválnia.

Tapasztalatom szerint a kollégát a diákok többsége tiszteli, a kolléga az óra minden percében mindenkire figyel, aki lemarad, elkalandozik, azt gesztusokkal, mások számára alig észrevehető jelekkel figyelmezteti.

Végig a gyerekek szemébe nézve magyaráz, onnan olvassa ki, hogy milyen szinten értik az elhangzottakat. Megfelelően sok az óraközi önálló vagy pármunka, ezt az időt használja ki arra, hogy egyéni segítséget nyújtson azoknak, akiknek szükségük van rá.

Méltán népszerű a kolléga a diákok körében.

Feladataim (osztályfőnökként):

- Megdicsérni az egész csoportot az órán tapasztalt fegyelmezett munkájukért
- Osztály előtt elismerni B. T. aktivitását, okos hozzászólásait. *(B. T. az én tárgyamból és a hasonló képességekre épülő tárgyából gyengébb teljesítményt nyújt. A gyakori elmarasztalás a „rossz tanuló” képzetét keltheti benne. Biztosítanom kell arról, hogy az erősségei előttem is láthatóvá váltak ezen az órán. Ezt a tapasztalatomat meg kell osztanom azokkal a kollégákkal, akiknek a tárgyából B. T. gyenge teljesítményt nyújt.)*
- Tájékoztatni a kollégát, hogy K. M. tanuló nem a képességei gyengesége miatt tartozik a gyenge közepes mezőnybe az ő tárgyából. Más tárgyából képes kiemelkedő teljesítményre. Meg kell találnia K. M. motiválásának módját.
- Külön elbeszélgetni X. Y.-nal és Z. W.-vel, akiket óra közben figyelmeztetnie kellett a kollégának (meg kell értetni velük, hogy gyengébb teljesítményükért ne a tanárt okolják).
- Felelősségre vonni az órára késve érkező két diákot.
- Meg kell beszélnem a kollégával, hogy U. T. diáknak milyen segítséget nyújtsunk, hogy fel tudjon zárkózni. (Korrepetálásra kötelezni? A szülőkkel beszélni? Tanulópárt állítani mellé?)
- Felhívni a gyerekek figyelmét a tanterem rendjére (táskák, kabátok szanaszét hevernek, a padokban rendetlenség...)
- Több lehetőséget kell adni a diákoknak az otthon elvégezhető alkotómunkára! Láthatóan szívesen vállalkoznak egyéni produkciókra.

2. példa:

Az órát szakmai-módszertani szempontból figyeltem. Kollégám 20 éves tapasztalattal és kiváló eredményekkel rendelkezik. Tanulni szeretnék tőle.

Meglepett, hogy az órán nem történt semmi különösen figyelemre méltó dolog, mégis az összbenyomásom nagyon jó volt.

A házi feladatot nem kérte számon, az óra közben mégis mindenkiről kiderült, hogy elkészítette-e, és milyen minőségben. Az óra eleji feladatok megoldásából és kérdések megválaszolásából az otthoni feladat minden lényeges elemére fény derült. Mindenki megszólalt az órának ebben a részében!

Az új anyag felvezetése olyan természetesen illeszkedett az előzményekhez, hogy észre sem vettem, mikor lépték át az új ismeretszerzés határát. A feladatlap, amely átvezetett a régiből az újba, kiváló volt. (Mellékelem.)

Az óra második részében (20–45. perc) szinte csak a diákok beszéltek, egy tanári kérdésre átlagosan három diákmegszólalás jutott. (Nagyon érdekes volt, hogy a diákok milyen sokszor letértek a tanár által kijelölt útról, és a kolléga milyen könnyedén vezette vissza őket; mindig elismerve az elhangzottakból azt, ami figyelemre méltó, indokolva cáfolta a tévedéseket. Nem fojtotta bele senkibe a szót, és nem szégyenített meg senkit, de az eredeti gondolatot megfogalmazó diáknak mondott egy-egy szava, gesztusa nyomán szinte megdicsőült a gyerek.)

Az óravezetés higgadt, nyugodt, éppen megfelelő tempójú volt. Mindenki dolgozott, minden percben történt valami fontos, befejezték a téma feldolgozását, és még az óra végi lényegkiemelésre, ismétlésre is volt idő.

Amit érdemes megtanulnom a kollégától:

- Az anyag otthoni tudatos feldolgozását, a gondos és meggondolt előkészítést. (Különösen a feladatok válogatására kell nagy súlyt helyezni. Alap a tankönyv, de a kérdések sorrendje, az egyes kérdések és feladatok kisebb egységekre bontása a siker titka.)
- Olyan biztos tudással kell a gyerekek elé állni, hogy az óra minden percében rájuk tudjak figyelni, ne kelljen a következő lépésen gondolkodnom.
- Nagyon sokat kell dicsérni! A gyerek minden mondatában meg kell találni a jót akkor is, ha összességében nem helytálló a megszólalása.
- Mindent a gyerekekből kell kiszedni, nem szabad elsietni a következtetések levonását. Amire ők jönnek rá, jobban rögzül, mint amit én mondok meg.
- A lényegyet nem elég nekem elmondani: el kell ismételtetni – különböző kérdések, feladatok segítségével – a tanulókkal; meg kell győződni arról, hogy mindenki megértette-e.

Amivel nem értettem egyet:

- Túl halkán beszél, az én erőteljesebb hangomra figyelni kevésbé megerőltető a gyerekeknek.
- Nem lehet csak a gyerekekre bízni a jegyzetelést. Táblavázlat kell.
- A „folyamatban” történő házi feladat ellenőrzése mellett néhány füzetet is ellenőrizni kell, mert így elsikkad, ha valaki nem készítette el a feladatát.

- Nemcsak pozitív visszajelzést kell adni. Aki nem a kérdésre válaszol, vagy rossz választ ad, annak jelezni kell, hogy nem volt elég figyelmes vagy meggondolt.

Feladataim:

- Meglátogatni a kolléga más típusú óráját is. (Pl. számonkérő órát.)
- Más kollégák óráit is megnézni.
- Feladatlapokat készíteni, illetve kérdéssorokat gyűjteni minden témakörhöz (ehhez az szükséges, hogy a teljes témakör tanítására egyszerre és ne óránként készüljek fel. Csak akkor lehet jó módszereket választani, helyesen felépíteni a témakör tanítását, ha minden részletében átlátom, előzményeivel és a következő témakörrel való összefüggéseivel együtt.) Magabiztosnak kell lennem, és ez csak komoly felkészülés után lehetséges.
- Visszafogni magam az órákon: ne én legyek a főszereplő.
- Az óra tervezésekor nem percekre bontott tervet kell készíteni, hanem az óra módszertani egységeinek időtartamát megtervezni, hogy ne zökkentsenek ki a gyerekek más irányba vivő hozzászólásai.
- Sokkal többet dicsérni a gyerekeket, megszólalásaikat előítélet nélkül meghallgatni. (Nem csak a „jó tanuló” mondhat okosat, és nem mindig mond helytelen dolgot a „rossz tanuló.”) Tudatosítani kell magamban, hogy egy új témakör feldolgozása során nemcsak célirányos hibátlan mondatok hangozhatnak el.

Összességében:

Nagyon sokat kell még tanulnom ahhoz, hogy az „átlagos” órám is ilyen eredményes legyen.

Más a személyiségem, habitusom, mint a kollégáé. Nem biztos, hogy hiteles lennék, ha átvinném a kolléga szófordulatait, gesztusait.